

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

LAUSUNTOPYYNTÖ

Pyysitte lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräistä opetustoimen rekistereistä ja valtakunnallisista tietojärjestelmistä. Ehdotetun lain on tarkoitus korvata laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä.

Laissa säädettäisiin oppijanumerorekisteristä, oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköisestä käsittelyjärjestelmästä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta, opiskelijavalintarekisteristä sekä ylioppilastutkintorekisteristä. Siinä säädettäisiin myös Opetushallituksen ylläpitämästä palvelusta, johon edellä mainituissa rekistereissä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa näyttötutkintojen suoritusrekisterissä olevia tietoja voitaisiin kerätä, yhdistää ja luovuttaa edelleen ulkopuolisille teknisen käyttöyhteyden avulla.

Olen lausunut asiasta 28.6.2016 antamassani muistiossa (Dnro 1874/06/2016). Lausun sen lisäksi toimivaltaani kuuluvan henkilötietojen käsittelyn kannalta hallituksen esitysluonnoksesta seuraavaa.

Henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö

Henkilötietoja ovat kaikenlaiset luonnollista henkilöä tai hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavat merkinnät, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään koskeviksi (HeTiL 3 § 1 kohta). Yhdistäminen voi tapahtua nimen tai henkilötunnuksen ohella myös jonkin muun seikan perusteella. Kts. Tarkemmin Tietosuojatyöryhmän Lausunto 4/2007 henkilötietojen käsitteestä (ec.europa.eu). Lisäksi arkaluonteiset tiedot on määritelty henkilötietolain 11 §:ssä. Lakiluonnoksen kohteena olevassa toiminnassa tulnaisiin käsittelemään henkilötietoja, joista osa saattaa olla arkaluonteisia tietoja ja sen lisäksi vielä salassa pidettäviä.

Suomen perustuslain 10 §:n mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan toimintaa koskevaa lainsäädäntöä (esim. laki opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä). Lisäksi henkilötietolakia (HeTiL) sovelletaan yleislakina. Henkilötietojen käsittelyyn viranomaistoiminnassa vaikuttaa myös yleislakina laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki).

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Julkisuuslaissa säädetään muun muassa hyvästä tiedonhallintatavasta (18 §) ja tietojen salassa pidosta (24 §). Lisäksi julkisuuslaissa säädetään oikeudesta saada tieto ja muusta henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä (HeTiL 8 § 4 momentti). Jos luovutettaviksi pyydyt tiedot ovat julkisia, sovelletaan julkisuuslain 16 §:n 3 momenttia. Kts. Tietosuojavaltuutetun toimiston opas Henkilötietojen luovuttaminen viranomaisten henkilörekistereistä. Salassa pidettäviä tietoja voi luovuttaa, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty tai jos se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa (julkisuuslain 7 luku). Viranomaisen tiedonsaantioikeus määräytyy kuitenkin pääasiassa erityislainsäädännön mukaisesti. Jos tietojen luovuttamista koskeva säännös koskee myös salassa pidettäviä tietoja, säännöksessä edellytetään erityislain nimenomaista säännöstä oikeudesta tai velvollisuudesta antaa salassa pidettävä tieto. Säännöksestä tulee näin ollen ilmetä tiedon luovutuksen sallittavuus salassapitosäännöksestä riippumatta (HE 30/1998 s. 101).

Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjä (HeTiL 3 § 4 kohta). Rekisterinpitäjä myös päättää henkilötietojen henkilörekisteristä luovuttamisesta ja vastaa luovutuksen lainmukaisuudesta. Opetustoimessa rekisterinpitäjänä on opetuksen järjestäjä tai oppilaitoksen ylläpitäjä. Esimerkiksi kunnan järjestämässä perusopetuksessa rekisterinpitäjänä on kuntalain mukainen opetustoimen hallinnosta vastaava toimielin, joka on yleensä lautakunta. Kts. Tarkemmin tietosuojavaltuutetun toimiston opas Kunnat ja henkilötietolaki.

Henkilötietojen käsittelystä voidaan säätää toimintaa koskevassa erityislainsäädännössä tai käsittely voi johtua rekisterinpitäjälle erityislaissa säädettyistä tehtävistä (HeTiL 8 § 1 momentin 4 ja 5 kohdat). Arkaluonteisia tietoja voi käsitellä vain henkilötietolain 12 §:ssä säädettyin perustein. Niitä voi käsitellä esimerkiksi, jos käsittely johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädettyistä tehtävistä (HeTiL 12 § 1 momentin 5 kohta).

Henkilötietojen käsittely voi perustua myös toimeksiantosuhteeseen (HeTiL 8 § 7 kohta, julkisuuslain 5 §:n 2 momentti). Silloin palvelujen hankkimisesta tehdään toimeksiantosopimus palvelut tilaavan rekisterinpitäjän (toimeksiantajana opetuksen järjestäjä) ja palveluntuottajan (toimeksisaaja) välillä. Toimeksiantaja vastaa tällöin tietojenkäsittelyn ja muunkin toiminnan lainmukaisuudesta. Palvelun tuottaja vastaa käsittelystä osapuolten välillä tehtävän toimeksiantosopimuksen mukaisesti (kts. myös HeTiL 5 ja 32 §). Toimeksisaajalla ei ole oikeutta käyttää toimeksiantosuhteessa saamiaan henkilötietoja omassa toiminnassaan, eikä käsitellä niitä vastoin sopimusta, eikä yhdistää tietoja muuhun hallussaan olevaan aineistoon. Kts. Tarkemmin tietosuojavaltuutetun toimiston opas Henkilötietojen käsittelyn ulkoistaminen, yhteiset tietojärjestelmät, verkottuminen ja niihin liittyvät sopimukset.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus tulee määritellä siten, että siitä ilmenee, minkälaisien rekisterinpitäjien tehtävien hoitamiseksi henkilötietoja käsitellään (HeTiL 6 §). Määritely käyttötarkoitus rajaa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaisesti henkilötietojen tulevaa käsittelyä (HeTiL 7 §). Samaan

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

henkilörekisteriin kuuluvat samaan käyttötarkoitukseen kerätyt tiedot (ns. looginen rekisteri, joka on määritelty HeTiL:n 3 §:n 3 kohdassa). Esimerkiksi opetuksen ja koulutuksen järjestämisessä kerätyt tiedot talletetaan oppilas- ja opiskelijarekistereihin.

Käsittävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia ja virheettömiä (HeTiL 9 §). Kerättävien tietojen tarpeellisuutta ja virheettömyyttä arvioidaan näin ollen niiden käyttötarkoituksen perusteella. Lisäksi henkilötietojen käsittelyn tulee olla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Henkilötietolaissa säädetään myös suojaamisvelvollisuudesta (HeTiL 32 §).

LAKILUONNOKSEN ARVIOINTI HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYN KANNALTA

Oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköinen käsittelyjärjestelmä

Opetushallitus ylläpitäisi lakiehdotuksen 5 §:n mukaan oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköistä käsittelyjärjestelmää. Kyse on uudesta valtakunnallisesta tietovarannosta (vrt. korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto). Henkilötietojen käsittelystä voidaan säätää toimintaa koskevassa laissa. Käsittely voi myös johtua rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta. On kuitenkin tärkeää, että käsittelystä ja rekisterinpitäjän tehtävistä säädetään täsmällisesti ja yksiselitteisesti laissa.

Tietojen tallennuksen kohteena ovat rekisteröidyt ja heistä tallettavat perustiedot on määritelty lakiehdotuksen 7 §:ssä. Perusopetuslaissa tarkoitettujen opetuksen järjestäjien tulisi tallettaa valtakunnalliseen tietovarantoon perusopetuslain mukaisessa opetuksessa olevia oppilaitaan ja erityisen tutkinnon suorittajia koskevia tietoja, jotka on määritelty lakiehdotuksen 8 §:ssä. Myös tieto siitä, että oppivelvollinen ei osallistu perusopetuslain mukaiseen opetukseen, olisi talletettava. Lukiolaissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjien olisi tallettava tietovarantoon lukiolain mukaisessa koulutuksessa olevia opiskelijoitaan koskevia tietoja lakiehdotuksen 9 §:n mukaisesti. Lisäksi ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettujen lakien mukaisten koulutuksien järjestäjien olisi talletettava tietovarantoon tietoja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisessa näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan lakiehdotuksen 10 §:n mukaisesti.

Kyse olisi laajasta valtakunnallisesta tietovarannosta, johon talletettaisiin eri tyyppisiä tietoja. Perusopetuslain mukaisessa opetuksessa olevista oppilaista talletettaisiin tiedot siitä, mihin opetukseen oppilas osallistuu. Sillä tarkoitetaan lakiehdotuksen perustelujen mukaan myös esimerkiksi esiopetukseen ja lisäopetukseen osallistumista. Lisäksi opetuksen järjestämistavasta talletettaisiin tietoja. Tarkoitetaanko tällä myös esimerkiksi oppilaille perusopetuslain mukaan annettavia tukitoimenpiteitä? Lisäksi tietovarantoon talletettaisiin tiedot suoritetuista opinnoista ja oppilaan arvioinnista.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Tiedot talletettaisiin ilmeisesti vuosiluokittain. Lukio-opetusta saavista talletettaisiin vastaavasti suoritettavaa koulutusta ja sen järjestämistapaa sekä suoritettuja opintoja ja niiden arvosanoja koskevat tiedot.

Ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskevinä tietoina talletettaisiin suoritettavaa tutkintoa ja koulutusta sekä sen järjestämismuotoa ja tapaa koskevat tiedot. Lisäksi talletettaisiin myös tiedot erityisten opetusjärjestelyjen käyttämisestä, erityisopetuksesta ja mukauttamisesta. Valtakunnallisesta tietovarannosta ilmeni esimerkiksi, järjestetäänkö ammatillinen opetus henkilöstökoulutuksena tai työvoimakoulutuksena ja asuuko opiskelija opiskelija-asuntolassa tai sisäoppilaitoksessa. Lisäksi tietovarantoon talletettaisiin suoritettu koulutus ja tutkinto ja niiden osat, koulutuksen tai tutkinnon osaa pienempien kokonaisuuksien suorittaminen sekä osaamisen arviointi.

Kaikissa lakiehdotuksen 8 – 10 §:n mukaisissa koulutusmuodoissa valtakunnalliseen tietovarantoon talletettaisiin myös tietoja opintojen aloittamisesta, väliaikaisesta keskeyttämisestä ja päättymisestä. Lisäksi Opetushallitus voisi lakiehdotuksen 12 §:n mukaan antaa tarkempia määräyksiä talletettävien tietojen tietorakenteiden ohella myös tietosisällöistä. Rekisteröitävien henkilötietojen sisältö tulee kuitenkin ilmetä laista.

Tietovarannon käyttötarkoituksena on lakiehdotuksen mukaan oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen tietoturvallinen käsittely ja sähköisesti käsiteltävien tietojen luotettavuuden edistäminen sekä opetus- ja koulutustoiminnan rahoituksen, tilastoinnin ja seurannan tietohuollon ja yksilölle kuuluvien oikeuksien toteuttaminen ja turvaaminen. Tietojen käsittely näyttäisi siten liittyvän opetus- ja koulutustoiminnan tarpeisiin. Lakiehdotuksesta ei ilmene, mitä tietoja eri käyttötarkoituksiin kerättäisiin. Sen lisäksi rekisteröidylle itselle on ilmeisesti tarkoitus luoda katseluoikeus hänen omiin tietoihinsa ja käsitellä valtakunnallisessa palvelussa rekisteröidyn antamia suostumuksia, koska rekisteröity voisi antaa luvan tietojensa luovuttamiseen ulkopuolisille. Kerättäisiinkö pysyvästi säilytettävät tutkintotiedot yksinomaan rekisteröityjen itsensä käyttöön vai onko pysyvästi säilytettävistä tutkintotiedoista tarkoitus muodostaa todennetun osaamisen rekisteri laajempaa käyttöä varten?

Henkilötietojen sallituista käyttötarkoituksista tulee säätää laissa. Vasta käyttötarkoituksen määrittelyn jälkeen on mahdollista arvioida, mitä tietoja eri käyttötarkoituksiin on tarpeellista kerätä. Henkilötietojen käyttötarkoituksen määrittely vaikuttaa myös tietojen tulevaan käsittelyyn käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaisesti. Lisäksi henkilötietojen käyttötarkoitus vaikuttaa tietojen säilytysajan määrittelyyn. Eri käyttötarkoituksiin kerätyt tiedot muodostavat erilliset henkilörekisterit. Lakiehdotuksen mukaan vaikuttaa siltä, että lakiehdotuksen mukaisessa oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen valtakunnallisessa tietovarannossa ei olisi huomioitu tätä asiaa.

Opetushallitus toimisi lakiehdotuksen 6 §:n mukaan valtakunnallisen tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä tiedon tallentajien ollessa rekisterinpitäjiä tallentamiensa henkilötietojen osalta. Tiedon tallentajia ei ole määritelty lakiehdotuksessa tarkemmin.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi

Neuvonta

029 56 16670

ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00

pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Onko säännöksessä viitattu lakiehdotuksen 8-10 §:ssä mainittuihin opetuksen ja koulutuksen järjestäjiin? Opetushallitus vastaisi järjestelmän käyttöoikeuksien myöntämisestä ja hallinnoinnista. Ilmeisesti se vastaisi myös esimerkiksi järjestelmän tietoturvasta, mutta sitä ei ole mainittu lakiehdotuksessa. Lisäksi Opetushallitus voisi lakiehdotuksen 11 §:n mukaan käsitellä rekisterinpitäjän toimeksiannosta laajemminkin oppilaiden ja opiskelijoiden tietoja. Toimeksiantosuhteen perusteella käsiteltävät tiedot tulee säilyttää erikseen muista tietovarannon tiedoista. Mitä henkilörekistereitä Opetushallitus voisi ylläpitää opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimeksiannosta? Minkälainen rekisterinpito jäisi opetuksen ja koulutuksen järjestäjille itselleen ottaen huomioon, että oppilas-, opiskelija ja tutkintotietojen tietovaranto on varsin kattava ja että lakiehdotuksen 5 §:n 3 momentin mukaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjät käyttäisivät sinne tallettamiaan tietoja omassa toiminnassaan? On tärkeää, että Opetushallituksen tehtävistä on säädetty täsmällisesti laissa.

Oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen tietovarannosta voitaisiin lakiehdotuksen 5 §:n mukaan luovuttaa tietoja viranomaisille, joilla on lain nojalla oikeus saada tiedot tiedon tallentajalta. Tiedon tallentajaa ei ole määritelty. Lakiehdotuksen 14 §:n mukaan näitä samoja tietoja voitaisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla Opetushallituksen ylläpitämästä palvelusta lakiehdotuksen 4 §:ssä säädetyin edellytyksin. Tietojen luovutusta koskevien säännösten perusteella jää epäselväksi, mille viranomaiselle tietoja voitaisiin luovuttaa oppilas, opiskelija- ja tutkintotietojen tietovarannosta, mihin eri lakeihin tietojen luovuttaminen voisi perustua ja mitä tietoja eri tarkoituksiin olisi mahdollista luovuttaa. Nämä tietojen luovuttamista koskevat säännökset eivät ole täsmällisiä ja yksiselitteisiä toisin kuin esimerkiksi lakiehdotuksen 25 §. Myös julkisuuslain vaikutus olisi tarpeellista ottaa huomioon tässä yhteydessä.

Tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä toimiva Opetushallitus vastaisi lakiehdotuksen 4 §:n mukaan tietojen luovuttamisesta oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköisestä käsittelyjärjestelmästä rekisterinpitäjien sijasta. Tällainen sääntely on poikkeuksellista. Tietovarannon tiedot voitaisiin luovuttaa Opetushallituksen ylläpitämän palvelun kautta. Tietoja voitaisiin luovuttaa avaamalla ulkopuoliselle tekninen käyttöyhteys valtakunnallisen tietovarannon tietoihin Opetushallituksen ylläpitämässä palvelussa. Tietosuojavaltuutetun käsityksen mukaan teknisen käyttöyhteyden avaamisella tarkoitetaan sitä, että ulkopuolisella taholla on mahdollisuus itse hakea tarvitsemiaan tietoja tietovarannosta, mikä on yksityisyyden suojan ja tietoturvan kannalta merkittävä asia. Kyse ei näin ollen olisi henkilötietojen sähköisestä luovuttamisesta. Lakiehdotuksesta ei ilmene, kenelle viranomaiselle tällainen tekninen käyttöyhteys voitaisiin avata ja mihin säännöksiin tietojen luovutus silloin perustuisi. Liitän oheen tietosuojavaltuutetun aikaisemmin antaman kannanoton tästä asiasta. Tietojen luovutettavuus on yksi sääntelyn kohde.

Tietosuojavaltuutetun käsityksen mukaan oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköistä käsittelyjärjestelmää koskevaa sääntelyä on tarpeellista täsmentää henkilötietojen käsittelyn osalta.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

Opetushallituksen ylläpitämä palvelu

Lakiehdotuksen 4 §:n mukaan Opetushallitus ylläpitäisi myös valtakunnallista palvelua, jossa se voisi yhdistää useassa eri rekisterissä olevia opintoja tai koulutusta sekä opinto- ja tutkintosuorituksia koskevia tietoja. Yhdistettävät tiedot voisivat olla peräisin oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköisestä käsittelyjärjestelmästä, korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannosta opiskelijavalintarekisteristä, ylioppilastutkintorekisteristä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua näyttötutkintojen suoritusrekisteristä. Lakiehdotuksen perusteella jää epäselväksi, miksi näiden eri rekistereiden tietoja olisi tarpeellista yhdistää. Henkilötietojen käsittelyn tarkoituksesta tässä palvelussa ei ole säädetty ja se jää epäselväksi.

Opetushallituksen ylläpitämään palveluun kerättäisiin tietoja esimerkiksi opiskelijavalintaan käytettävästä valtakunnallisesta opiskelijavalintarekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä on Opetushallitus. Myös Opetushallituksen teknisenä rekisterinpitäjänä ylläpitämät oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen valtakunnallinen tietovaranto sekä valtakunnallinen näyttötutkintojen suoritusrekisteri toimisivat Opetushallituksen ylläpitämän valtakunnallisen palvelun tietolähteinä. Opetushallitus toimisi näin ollen useassa eri roolissa edellä mainittujen tietojen käsittelyssä, mitä ei ole käsitelty lakiehdotuksessa tarkemmin.

Opetushallitus voisi lakiluonnoksen 4 §:n mukaan luovuttaa ylläpitämästään palvelusta tietoja viranomaiselle säädetyn tehtävän hoitamiseksi laissa tai sen nojalla säädetty tiedot. Lakiluonnoksessa ei ole täsmennetty, mihin eri säännöksiin luovutus voisi perustua. Lakiehdotuksesta ei myöskään ilmene täsmällisesti, mille eri viranomaisille tietoja voitaisiin luovuttaa palvelusta ja mitä tietoja näissä tilanteissa voitaisiin lakien mukaan luovuttaa. Jotta henkilötietojen luovuttaminen olisi mahdollista, tietojen luovuttamista koskevasta lain säännöksestä tulee myös selvästi ilmetä, että tiedonsaantioikeus koskee henkilötietoja eikä tilastotietoja. Henkilötietojen luovuttaminen ei voi perustua asetuksen tasoiseen sääntelyyn.

Lakiehdotuksessa on muitakin tietojen luovuttamista koskevia säännöksiä, joiden suhde lakiehdotuksen 4 §:ään on epäselvä. Voimassa olevan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 5 §:ssä säädetään täsmällisesti siitä, mille tahoille opiskelijavalintarekisteristä saa luovuttaa tietoja, mihin eri säännöksiin luovutus voi perustua ja mitä tietoja eri tilanteissa voidaan luovuttaa. Lakiluonnoksen 25 §:ssä on vastaavan sisältöinen, mutta siinä säädetään, että pykäläluonnoksessa säädetty tiedot voidaan luovuttaa myös Opetushallituksen ylläpitämän palvelun kautta lakiehdotuksen 4 §:ssä säädettyin perustein. Epäselväksi jää, voisiko opiskelijavalintarekisterin tietoja luovuttaa myös muuten kuin lakiluonnoksen 25 §:n mukaisin perustein Opetushallituksen palvelusta.

Edellä mainitun lain 9 §:ssä säädetään puolestaan siitä, millä perusteella ylioppilastutkintorekisteristä luovutetaan tietoja opiskelijavalintarekisteriin niistä opiskelijoista, jotka ovat osallistuneet ylioppilastutkintoon ja hakeneet laissa

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

määriteltyyn koulutukseen. Tiedot luovutetaan opiskelijavalintaa varten. Säännöksestä ilmenee myös, mitä tietoja silloin voidaan luovuttaa. Lakiehdotuksen 29 §:n mukaan ylioppilastutkintolautakunta luovuttaisi ylioppilastutkintorekisterissä olevat tutkinnon suorittamista koskevat tiedot Opetushallituksen ylläpitämään palveluun. Mitä tutkinnon suorittamista koskevilla tiedoilla tarkoitetaan? Koskisiko luovutussäännös myös koesuorituksia arvostelumerkintöineen? Lakiehdotuksen 4 §:n tietojen luovuttamista koskeva säännös on epätasällisempi kuin voimassa olevan lain säännös, joka koskee tietojen luovuttamisesta ylioppilastutkintorekisteristä.

Voimassa olevan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 6 d §:ssä säädetään siitä, millä edellytyksillä korkeakoulut luovuttavat korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon kautta laissa täsmällisesti määritellyt tiedot valtakunnalliseen opiskelijavalintarekisteriin. Lakiehdotuksen 18 §:n mukaan samat tiedot luovutettaisiin Opetushallituksen ylläpitämään palveluun, jossa ne voitaisiin yhdistää palvelun muihin tietoihin ja luovuttaa ilmeisesti edelleen lakiehdotuksen 4 §:n mukaisesti. Pykäläehdotuksesta ei ilmene, mihin lakeihin luovutus voisi perustua. Vastuu tietojen luovuttamisesta näyttäisi siirtyvän korkeakouluilta Opetushallitukselle.

Palvelun teknisenä ylläpitäjänä toimiva Opetushallitus vastaisi lakiehdotuksen 4 §:n mukaan tietojen luovuttamisen lainmukaisuudesta rekisterinpitäjien sijasta, mikä on poikkeuksellista. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan rekisterinpitäjä tekee tietojen luovuttamista koskevat päätökset ja vastaa päätösten lainmukaisuudesta. Lisäksi Opetushallitus voisi luovuttaa tietoja ylläpitämästään palvelusta teknisen käyttöyhteyden avulla. Tietosuojavaltuutetun käsityksen mukaan tietoja luovutettaisiin silloin avaamalla ulkopuolisille tekninen käyttöyhteys, jonka avulla se voisi itse hakea palvelusta tarvitsemansa tiedot. Kyse ei siis olisi tietojen luovuttamisesta palvelusta sähköisessä muodossa.

Tietoja voisi lakiehdotuksen 4 §:n mukaan luovuttaa myös henkilölle itselleen. Asiassa on ilmeisesti kyse katseluoikeuden luomisesta Opetushallituksen ylläpitämään palveluun rekisteröidylle itselleen hänen omiin tietoihinsa eikä henkilötietojen luovuttamisesta (vrt. esim Omakanta – palvelu terveydenhuollossa, josta on säädetty sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 14 a §:ssä.). Lisäksi palvelussa tultaneen käsittelemään rekisteröityjen suostumuksia, koska rekisteröity voisi antaa suostumuksensa siihen, että Opetushallituksen ylläpitämästä palvelusta voitaisiin luovuttaa hänen tietojaan ulkopuolisille. Ilmeisesti säännöksessä tarkoitetaan, että tiedot luovutettaisiin silloin sähköisessä muodossa. Vastaavanlainen säännös on lakiehdotuksen 5 §:ssä, jonka suhde 4 §:ään on epäselvä.

Lakiehdotuksessa ei ole otettu kantaa siihen, miten kauan eri henkilörekistereistä peräisin olevia tietoja voitaisiin säilyttää Opetushallituksen ylläpitämässä palvelussa. Osa palvelun tietolähteinä toimivista valtakunnallisista rekistereistä on sellaisia, joissa tiedot säilytetään pysyvästi. Kuinka kauan samat tiedot säilytetään muiden rekistereiden tietoihin yhdistettynä Opetushallituksen ylläpitämässä palvelussa edelleen luovutusta varten?

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi

Neuvonta

029 56 16670

ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00

pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Henkilötietojen käsittely Opetushallituksen ylläpitämässä palvelussa jää lakiehdotuksen perusteella epäselväksi. Lakiehdotusta on tarpeellista täsmentää.

Lausunnon keskeinen sisältö

Tietosuojavaltuutetun lausunnossa on kerrottu henkilötietojen käsittelyä koskevista keskeisistä periaatteista ja esitetty huomioita lakiehdotuksesta. Tietosuojavaltuutettu pitää tarpeellisena, että henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä arvioidaan tarkemmin lakiehdotuksen jatkovalmistelussa. Asia on merkittävä rekisteröityjen yksityisyyden suojan kannalta, koska valmistettava lainsäädäntö tulee toimimaan valtakunnallisten tietojärjestelmien suunnittelun perusteena. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisista tietojärjestelmistä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa. Tietosuojavaltuutetun pitää henkilötietojen käsittelyn kannalta hyvänä asiana, että lainvalmistelun ohella pyrkimyksenä on samalla kehittää hyvää tietojenkäsittelytapaa ja yhdenmukaistaa opetuksen ja koulutuksen järjestäjien rekisterinpitäjä.

Totean lopuksi, että Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus tuli voimaan tänä vuonna ja sitä tullaan soveltamaan 25.5.2018 alkaen sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Tietosuoja-asetus tulee aiheuttamaan muutoksia henkilötietojen käsittelystä annettuun yleiseen kansalliseen lainsäädäntöön sekä henkilötietojen käsittelyä koskevaan kansalliseen erityislainsäädäntöön. Oikeusministeriö on asettanut 17.2.2015 työryhmän henkilötietojen suojaa koskevan kansallisen lainsäädännön tarkistamiseksi (OM1/14/2016).

Tietosuojavaltuutetun sijainen
Toimistopäällikkö

Heljä-Tuulia Pihamaa

Ylitarkastaja

Anne Tamminen-Dahlman

Liite

- Muistio henkilötietojen käsittelystä sääntelystä

Lisätietoja

- Tietosuojavaltuutetun toimiston oppaat www.tietosuoja.fi
- Opetushallituksen julkaisu Julkisuus ja tietosuoja opetustoimessa http://www.oph.fi/julkaisut/2013/julkisuus_ja_tietosuoja_opetustoimessa

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi

Neuvonta

029 56 16670

ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00

pe 9:00-12:00